

Филип Мирић, научни сарадник
Самостални стручно-технички сарадник,
Правни факултет Универзитета у Нишу

Рад примљен: 30.07.2019.
Рад прихваћен: 12.09.2019.

**Др Дарко Димовски, „Криминална етиологија“, Центар
за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2019.**

Потреба за изучавањем узрока криминалитета постоји од тренутка настанка организованих друштвених заједница. Наиме, људе је одувек занимало шта изазива криминално понашање људи и како се оно може превенирати. Из ових тежњи настала је криминална етиологија, као део криминологије. Са друге стране, познавање узрока, услова и повода криминалитета, као масовне друштвене појаве и као индивидуалног понашања, доприноси осмишљавању ефикасних мера за његову превенцију и сузбијање. Ово је посебно значајно јер се криминалитет, у времену у коме живимо, испољава у све сложенијим облицима са тежим последицама.

Криминална етиологија представља централно поље изучавања криминологије. Она се бави изучавањем узрока, услова и повода криминалног понашања. Са криминалном фенологијом је нераскидиво повезана, јер криминалитет, као антисоцијална појава, не може се анализирати и разумети без познавања његових узрока. Због тога се истраживању криминалитета мора приступити интердисциплинарно. Проф. др Дарко Димовски у својој монографији „Криминална етиологија“, управо на тај начин сагледава криминалитет, те ова монографија представља изузетно важну аналитичко-синтетичку студију најзначајнијих криминолошких теорија и фактора криминалитета. У савременој српској криминолошкој литератури недостају студије о криминалној етиологији, па је и због тога значајна ова монографија.

Структурално, монографија је подељена у две велике целине. Први део носи назив *Теорије о криминалитету*. У овом делу аутор излаже криминолошке теорије следећи познату систематику у криминолошкој литератури. Ток криминолошке мисли се прати почевши од схватања у античко доба и средњем веку, па све до савремених криминолошких теорија социолошке оријентације. Најпре је анализирано учење класичне

* filip@prafak.ni.ac.rs

школе о криминалитету, затим антрополошка теорија, биолошке, психолошке, психопатолошке теорије, да би излагање о криминолошким теоријама било завршено социолошким теоријама и мултифакторском теоријом, која својим еклектичким приступом настоји да обједини сва постојећа учења о криминалитету. Посебан квалитет ове монографије је чињеница да је аутор аргументовано указао на практичан аспект сваке од криминолошких теорија, што није чест случај у радовима овог типа. Осим тога, аутор је у свој рад укључио и савремене криминолошке теорије и правце, што је допринело актуелности монографије.

Други део монографије *Криминална етиологија* носи назив *Криминогени фактори*. У овом делу монографије су изложене основне карактеристике криминогених фактора и њихов утицај на криминалитет. Систематизована су знања о утицају егзогених и ендогених фактора на процес криминогенезе. Од егзогених фактора посебно су издвојени и анализирани економија, глобализација, транзиција, рат, урбанизација и индустријализација, друштвена покретљивост, породични односи, школа, образовање, средства масовне комуникације, суседство и делинквентне групе, слободно време и религија. Ендогени фактори обухватају: интелигенцију, мотиве, емоције, карактерне особине, темперамент, ставове, схватања, склоности, навике, менталне поремећаје (психозе, психопатије и неурозе). Сваки криминогени фактор је приказан уз обиље примера савремених криминолошких истраживања националног и међународног карактера, што, свакако, доприноси актуелности самог рада. Деловање криминогених фактора је објашњено њиховом улогом у криминогенези најтежих кривичних дела против живота и тела и имовине. Оваквим приступом је читаоцима олакшано разумевање сложеног дејства криминогених фактора.

Посвећена је пажња и утицају социопатолошких појава на криминалитет. Аутор је анализирао утицај алкохолизма, наркоманије, проституције, коцкања, скитничења, беспосличења и просјачења на криминалитет. Специфичност овог рада је и приказ утицаја интернета на криминалитет. Актуелност овог питања у криминологији произилази из значаја који интернет, као глобални медиј, има на просоцијалне, али и асоцијалне и антисоцијалне активности људи. Сасвим је оправдано очекивати да ће комплексна веза између интернета и друштвених мрежа и криминалитета и у будућности бити предмет бројних криминолошких истраживања.

Проф. др Дарка Димовског одликује јасан језички израз који је разумљив и читаоцима без правничког и криминолошког образовања, што је уочљиво и у овој монографији. Аутор је успео да сложене криминолошке појмове вешто објасни, тако да они постану сасвим разумљиви и јасни и читаоцима

без специјализованих криминолошких знања, а да притом они не изгубе свој научни карактер, што је још један квалитет ове монографије. У раду је коришћена обимна криминолошка литература, чији детаљан попис, дат на крају монографије, читаоцима омогућава да додатно прошире своја знања из области криминалне етиологије. Детаљан попис појмова и имена олакшава читаоцима усвајање савремених знања и информација из области криминалне етиологије.

Ова монографија је намењена првенствено студентима основних, мастер и докторских студија права. Може бити од користи, како студентима осталих факултета на којима се као наставни предмет изучава Криминологија, тако и практичарима који у свом раду примењују криминолошка знања.

Изучавање криминалне етиологије је неопходан предуслов за проналажење адекватног друштвеног и правног одговора на криминалитет. Као што је већ речено, у домаћој криминолошкој литератури недостају савремене научне студије посвећене криминалној етиологији. Због тога, монографија *Криминална етиологија*, аутора проф. др Дарка Димовског, представља дело од изузетног значаја за српску криминолошку мисао.